

FIRDØI

EN VISJON OM FERD PÅ FJORDEN

Masteroppgave i arkitektur høsten 2013

Hilde Vinge Fanavoll og Karoline Lauritsen Førstund

Veiledere: Markus Schwai og Ole Møystad

FJORD:
fra norrønt *fjorðr*, i dativ *firdi* og i genitiv *fjarðar*
Relatert til *fara* og *ferð*

FJORDEN SOM FERDSLSÅRE

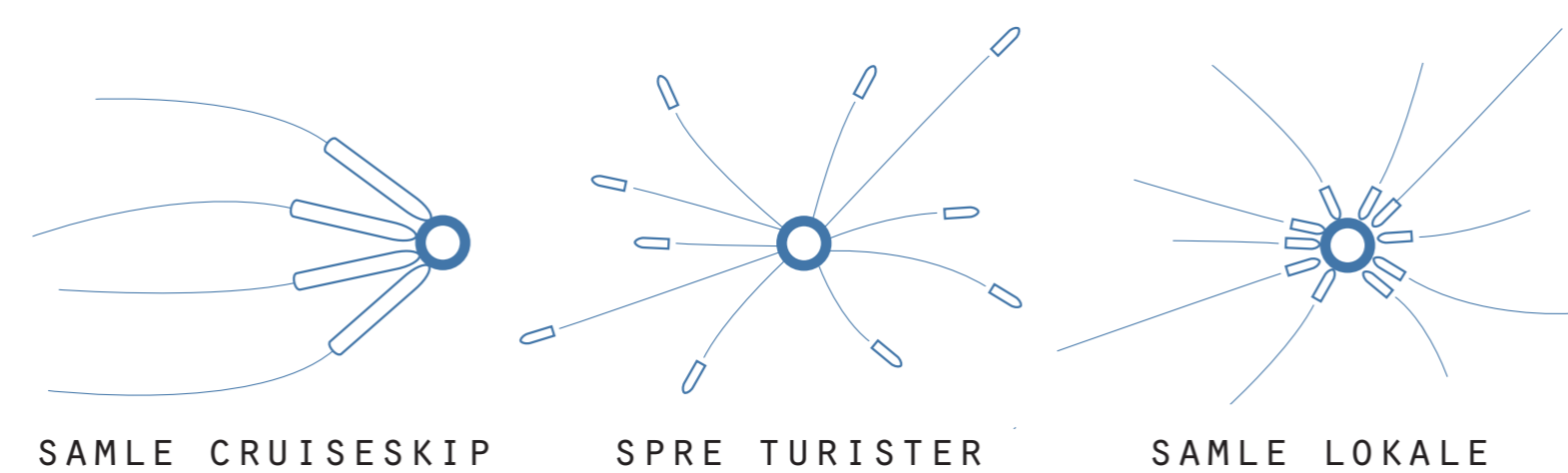
De norske fjordene har blitt brukt som ferdselsåre så lenge landet har vært bebodd. Den særegne topografien kigger til rette for båtturer langt inn i landet og byer har vokst fram nært vannet. Før var fjellet hindringen og fjorden var veien. Idag er vannet barrieren, og det investeres milliarder i stadig lengre broer og tunneler for å kunne ferdes fjerleitt med bil på tvers av fjordene. Persontransport til sjøs står idag for en svært liten andel av transportarbeidet nasjonalt - ca 1%. Hurtigbåtforbindelser er dyrt i drift sammenlignet med buss.

FJORDEN SOM ATTRAKSJON

Strømmen av turister som reiser fjordveien øker. I sommersesongen seltes det i Sognefjorden opp populære turetyper med hurtigbåter og ferjer. Hurtigruten minutt for minutt blir et av Norges mest sette ferjekonseppter noensinne. Reisen på fjorden er en attraksjon. Kan cruiseturistene være kundegrunnlaget for et hellers kollektivtilbud til sjøs, samtidig som det gir cruiseturistene en rikere opplevelse av å reise inn fjorden?

HVA OM... ..CRUISEANLØPENE TIL ÉN FJORD SAMLES PÅ ETT STED, OG TURISTENE DISTRIBUTUERES VIDERE MED LOKALE BÅTER?

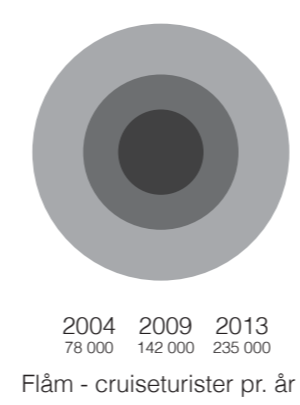
Med utgangspunkt i globale, nasjonale og lokale utfordringer med cruiseturisme har vi undersøkt muligheten for å knytte cruiseturismen opp mot et lokalbåtnettverk i Sognefjorden. Kan en regional strategi bidra til lokal verdiskaping og styrke det sjøbaserte kollektivtilbudet samtidig som det gir cruiseturistene en rikere opplevelse av fjorden?

UTFORDRINGER MED CRUISETURISME

EKSTREM VEKST

Cruise er verdens høyest økende ferieforn. I Norge har cruiseturismen de siste årene økt med 10 % hvert år.

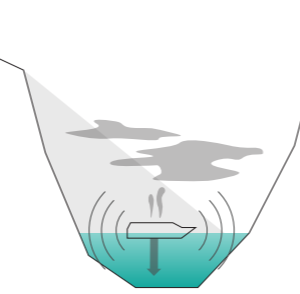
Mengden skip og turister til eksisterende havner øker kraftig, samtidig som stadig flere små steder anlegger cruisehavner.

FORURENSNING

Utslipp til luft og vann truer økosystemet i norske fjorder. Trenger strengere krav fra myndighetene og tilgang på landstrøm.

I trange fjordarmer skaper utslipp til luft lokal luftforurensning ved lav oppdrift. Støy fra skipet reflekteres i fjelldiene og forstyrrer lokalt dyreliv.

LOKAL ØKONOMISK GEVINST

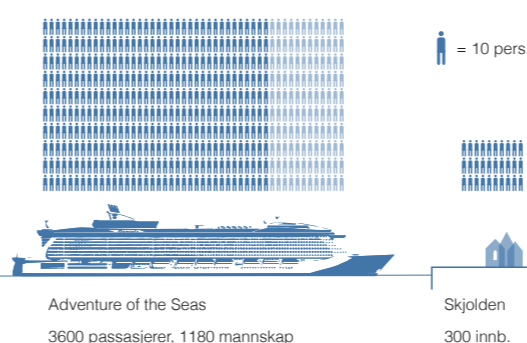
Cruise har gått fra å være en ferieforn forbeholdt de rike til å omfatte all slags lønnsbøker. Turistene kjøper all-inclusive tur og legger dermed igjen lite penger på land. Utfukter selges gjennom rederiet, som kan ta opp mot 50% av torjenesten.

DIMENSJONER

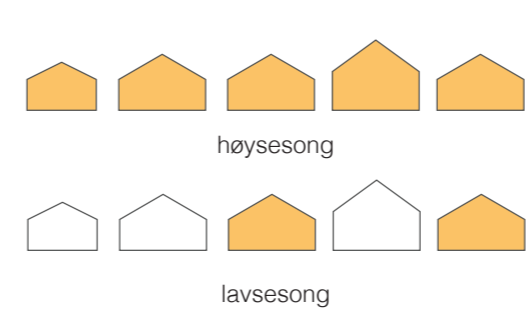
Mengde passasjerer og de enorme dimensjonene på cruiseskip gir både sosiale og fysiske utfordringer på små steder.

Turistenes opplevelse av stedet ved at det oppstår kødannelse. Mengden mennesker påvirker levetilholdene til lokale innbyggere. Fysiske omgivelser formes etter cruiseskipene og cruiseturistenes behov.

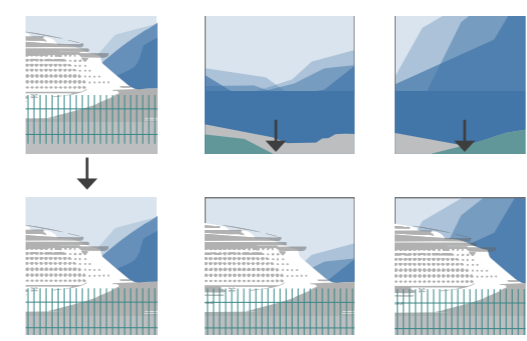
SESONGBEBYGGELSE - SPØKELSESBYGD

På grunn av mengdeforskjellene bygges det etter cruiseturistene og cruiseskipenes behov.

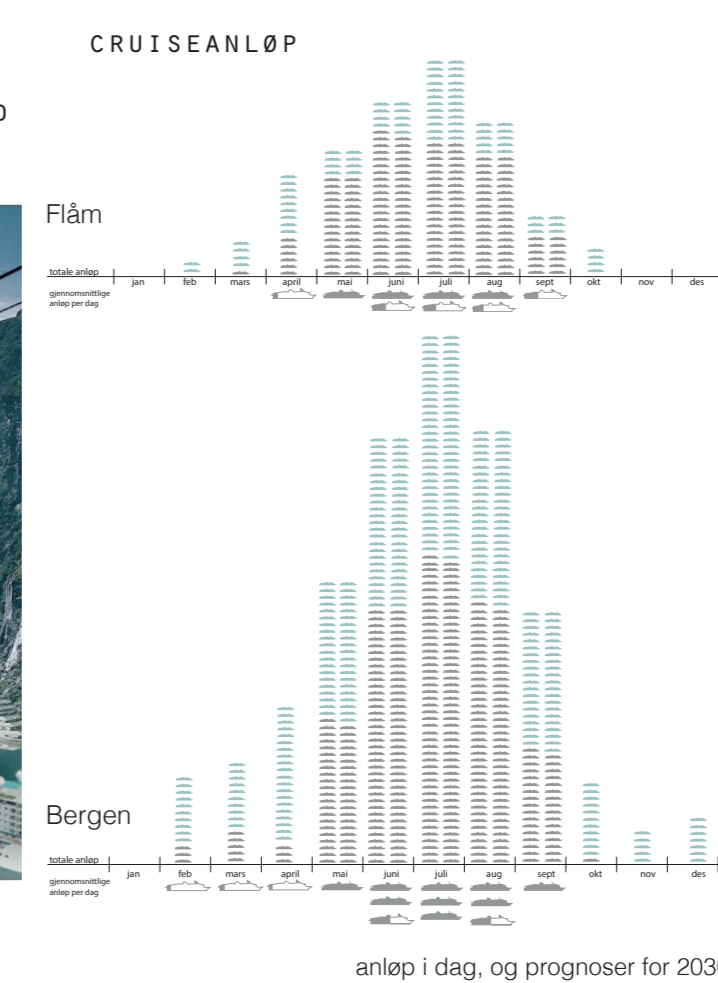
HOMOGENISERING AV DESTINASJONER

Områder som har hatt cruiseturisme lenge, som Karibien, ser man en homogenisering av anleppstedene. Både når det gjelder tilbud til turistene (samme butikker og restauranter) og utforming. Stedene mister lokalt særpreg, globale kjeder skisser ut lokale virksomheter og turistene mister den autentiske opplevelsen.

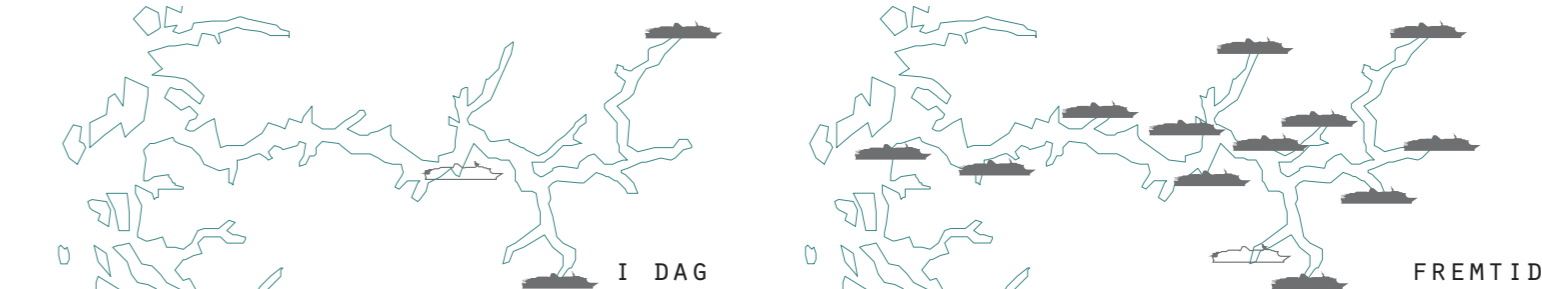

NULLALTERNATIVET?

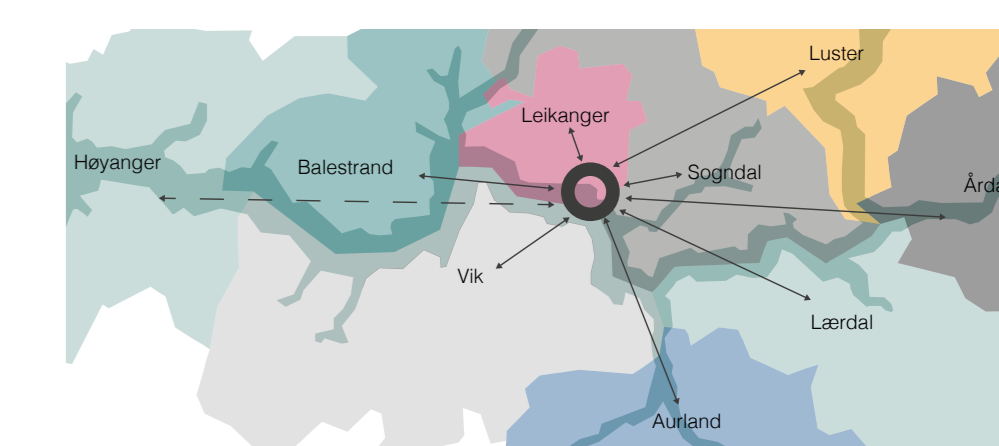
DERSOM VEKSTEN FORTSETTER SOM NÅ, OG HVORDAN VIL DA BYGDENE I FREMTIDENS FJORD SE UT?

CRUISEHAVNER I SOGNEFJORDEN

STRATEGI:PREMISSER

INTERKOMMUNALT
Prosjektet blir gjennomført som et interkommunalt samarbeid, der både utgifter og inntekter fordeles mellom de ulike kommunene som samarbeider.

ANLØPSTIDER
Det finnes gode systemer for organisering av cruiseanløp, og vi forutsetter at anløp ikke skjer på samme tid for å unngå flaskehals.

DISTRIKTHAVN
I diskusjonen rundt cruise og lønnsomhet snakkes det ofte om opprettelse av snu-havn - en havn der cruiseturistene starter og ender reisen. Vi vurderer det som at Sognefjorden ikke har infrastrukturen rundt til å kunne fungere som snu-havn, da det forutsetter at flere tusen mennesker ankommer samtidig med luft- eller land-basert transport. Vi fokuserer på fjorden som veien.

MILJØ
Miljøproblematikken rundt cruiseskip er i stor grad knyttet til utslipp til vann og luft, og må reguleres politisk. Lokale miljøproblemer går ut på at skipene brenner olje for å ha strøm ombord mens de ligger i havn. En løsning som mange byer nå iverksetter er å tilgang på landstrøm for båtene.

Dagens ferjer og hurtigbåter er også blant verdens beste i miljøregnskapet, men teknologien er på fremmarsj. Blant annet har Sognefjorden fått verdens første batteridrevne ferjer. Vi forutsetter derfor at denne utviklingen fortsetter og fjorden blir betjent av miljøvennlige hurtigbåter og ferjer.